

Raadsvergadering d.d.	: 05 november 2024
Afdeling	: Maatschappij en Ruimte
Portefeuillehouder	: Wethouder S.C.A. Luijten
Onderwerp	: Procesevaluatie Grootschalige opwek en advies provincie Grootschalige Opwek duurzame energie Bergeijk Zuid-West
Betreffend onderdeel programmabegroting	: Taakveld 8 "Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing"

Samenvatting

Bij de provincie zijn twee projectvoorstellen ingediend voor de realisatie wind- en zonne-energie in Zuid West Bergeijk (de Pielis). De provincie is in deze het wettelijk bevoegd gezag en heeft de gemeente om advies gevraagd. De projectvoorstellen zijn gelijk aan de eerder bij de gemeente ingediende projectvoorstellen. Deze voorstellen zijn eind 2023 als onvoldoende beoordeeld waarna het proces bij de gemeente is beëindigd. Daarna is een evaluatie uitgevoerd, welke bij deze aan de raad wordt voorgelegd.

Het college heeft met inachtneming van de door de raad op 26 september aangenomen motie een adviesbrief aan de provincie opgesteld en legt deze nu ter instemming voor aan de raad.

Inleiding

In 2020 heeft de gemeente het beleid 'Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' vastgesteld en het daarin aangewezen voorkeursgebied Bergeijk Zuid-West (de Pielis) opengesteld voor het indienen van initiatieven. Tussen 2020 en 2024 heeft de gemeente Bergeijk een proces doorlopen met als doel om tot een principebesluit voor een projectvoorstel te komen. Eind 2023 is dit proces gestaakt. De gemeente heeft na het stoppen van het project een evaluatie uit laten voeren. De resultaten van de evaluatie zijn openbaar gemaakt en de raad is hierover geïnformeerd in de raadsinformatiebrief van 3 september 2024.

Na het stoppen van het project hebben de twee initiatiefnemers, die in het gemeentelijk project betrokken waren, hun projectvoorstellen bij de provincie ingediend. Zij verzochten hiermee de provincie om haar bevoegd gezag te gebruiken en een projectbesluit over de voorstellen te nemen. De provincie heeft de gemeente om advies gevraagd over de projectvoorstellen. Dit raadsvoorstel adviseert daarop te reageren door naast het vastgestelde beleid ook de context van het proces en de motie van 26 september 2024 mee te geven.

Advies

1. Kennis te nemen van de evaluatie en de volgende verbeterpunten mee te nemen:
 - a. Het opnieuw formuleren van beleid.
 - b. Het als gemeente zelf regie houden op het participatie c.q. communicatietraject
2. In te stemmen met bijgevoegde conceptbrief waarin aan de provincie wordt geadviseerd om:
 - a. de regie op realisatie van wind- en zonne-energie bij de gemeente te laten
 - b. de gemeente de ruimte te geven om haar beleid te herijken
 - c. beide projectvoorstellen af te wijzen en
 - d. daarbij mede te delen dat gemeente in afwachting van het bovenstaande haar gronden niet zal inbrengen.

Beoogd effect

De gemeente Bergeijk wil gebruik maken van de mogelijkheid om de provincie te adviseren. Daarnaast wil de gemeente graag regie houden op de ontwikkelingen binnen haar gemeentegrenzen.

Argumenten

1.1 Bij de herijking van het beleid zullen wij de evaluatie en onze eigen ervaringen betrekken.

Op zich is de evaluatie geen onderdeel van het advies aan de provincie. Maar omdat wij eerder hebben aangegeven de evaluatie van het doorlopen proces met u te bespreken, gaan we er hier op deze plek nader op in.

Uit de evaluatie, maar ook uit onze eigen ervaring zien wij de volgende belangrijke verbeterpunten waar we bij de herijking van het beleid rekening mee zullen houden:

a) *Het opnieuw formuleren van beleid.*

Uit de evaluatie blijkt dat het beleid ruimte voor interpretatie laat over de uitvoering daarvan en gaande het proces moet het beleid nader gedefinieerd worden. Overigens is dat iets wezenlijk anders dan het aanpassen of afwijken van het beleid. Bij het nemen van besluiten hierover heeft het college nadrukkelijk (juridisch) laten toetsen dat vervolgstappen passen binnen het vastgestelde beleid en de raad daarover geïnformeerd.

Het is dus zaak om beleid nauwkeurig te formuleren en daarbij met zoveel mogelijk scenario's rekening te houden. Met hierbij de disclaimer dat het niet mogelijk zal zijn om alle situaties vooraf te voorzien.

b) *Het als gemeente meer zelf regie houden op het participatie c.q. communicatietraject.*

Door de manier waarop het beleid geformuleerd is, was het vooral aan initiatiefnemers om met het gebied te communiceren. Ook omdat er meerder projectvoorstellen waren, kon de gemeente maar een beperkte rol spelen in de communicatie richting inwoners en belanghebbenden. Bij de herijking van het beleid zullen we een proces opstellen waarbij we als gemeente meer aan het roer staan. Ook hier een disclaimer dat participatie niet per sé betekent dat iedereen het met elkaar eens moet worden. Maar wel dat alle belangen in beeld zijn gebracht en iedereen gehoord is.

Overigens willen wij bij de evaluatie nog enkele opmerkingen plaatsen waarbij wij ons beperken tot de samengevatte leerpunten.

Leerpunt 1: Wees consequent: De zeven initiatiefnemers hebben niet voldaan aan de wens van de gemeente om samen te werken en tot één projectvoorstel te komen. Uiteindelijk zijn er twee voorstellen ingediend bij de gemeente, terwijl de oorspronkelijke intentie was om slechts één projectvoorstel door het deskundigenpanel te laten beoordelen. Een standvastige houding van de gemeente had het proces wezenlijk kunnen beïnvloeden. Daarbij komt dat het beleid- en toetsingskader niet zijn ontworpen om meerdere projectvoorstellen te vergelijken.

In het door de raad vastgestelde beleid staat de volgende bepaling:

6.6.1 De betreffende gemeente verleent in een bepaald gebied slechts planologische medewerking aan één projectvoorstel.

De Kempengemeenten vinden het belangrijk dat inwoners en grondeigenaren binnen een projectgebied samenwerken, waardoor een coöperatief project tot stand kan komen. Als er meerdere gelijktijdige initiatieven in hetzelfde gebied zijn kan de betreffende gemeente eisen dat de verschillende initiatiefnemers er eerst samen uitkomen en een gezamenlijk projectvoorstel indienen. Dit zorgt voor een optimale gebiedsinrichting, waarbij niet alleen wordt gekeken naar bijvoorbeeld grondposities.

In deze tekst staat een zg. "kan"-bepaling. Juist vanwege deze onduidelijkheid hebben wij dit door een extern juridisch adviseur laten toetsen (Hekkelman 26 aug.2022). Hieruit blijkt dat de keuze om twee projectvoorstellen in behandeling te nemen binnen het beleid past.

We erkennen de conclusie uit de evaluatie dat hierdoor het proces beïnvloed is.

Leerpunt 2: Wees zorgvuldig: Het toetsingskader lijkt niet consequent te zijn gehanteerd, waardoor het toetsingskader per beoordelingsronde strenger lijkt te zijn geïnterpreteerd door het deskundigenpanel. Het is belangrijk om als gemeente controle te houden over het uit te voeren beleid. Een oplossing hiervoor zou zijn om steekproefsgewijs te controleren of het beleid en met name het toetsingskader consequent worden toegepast.

We begrijpen dit leerpunt. Tegelijkertijd is er bewust voor gekozen om de toetsing te laten uitvoeren door een deskundigenpanel, juist om de toetsing te objectiveren. Als het college zich in deze fase had bemoeid met de wijze waarop de toetsing door het deskundigenpanel plaatsvindt, zou dat ook kunnen worden uitgelegd als een ongewenste inmenging van het college op de objectieve beoordeling.

Leerpunt 3: Stel duidelijke criteria: Wanneer een inhoudelijke afweging genomen dient te worden is het van belang dat criteria duidelijk zijn. Kijken we naar de herstelbaarheid van onvoldoendes aan het einde van de derde beoordelingsronde, dan concluderen we dat onvoldoende duidelijk is geweest op welke basis een onvoldoende al dan niet herstelbaar zou zijn. Een volgende keer is het belangrijk om hier duidelijke criteria voor te stellen en hierover te communiceren.

Dit leerpunt begrijpen wij. Maar het is de vraag of door het opstellen van criteria gedurende het proces niet de spelregels gedurende de wedstrijd veranderd worden. Dat zou ook procedurele gevolgen kunnen hebben.

Leerpunt 4: Wees volledig: Er had op voorhand rekening gehouden kunnen worden met het feit dat er meerdere projectvoorstellen zouden worden ingediend. Hier had op ingespeeld kunnen worden door criteria op te stellen die het mogelijk hadden gemaakt om een afwegingen te maken tussen meerdere projectvoorstellen.

Dit leerpunt nemen we mee in het herijken van het beleid.

2.1 De provincie is bevoegd gezag voor windprojecten tussen 5MW en 100MW.

De provincie is bevoegd gezag voor windprojecten tussen 5MW en 100MW. In een intentieverklaring tussen de Kempengemeenten en de provincie uit april 2020 is afgesproken dat de provincie voornemens is haar bevoegd gezag over te dragen aan de gemeente wanneer er een positief principebesluit over een initiatief genomen wordt. Omdat het proces binnen de gemeente Bergeijk niet heeft geleid tot een positief principebesluit over een initiatief, is het bevoegd gezag nooit overgedragen aan de gemeente en blijft de provincie het bevoegd gezag.

Zoals beschreven hebben de betrokken initiatiefnemers na het staken van het gemeentelijke proces hun projectvoorstellen ingediend bij de provincie. Daarmee hebben ze de provincie verzocht om gebruik te maken van haar bevoegd gezag en een projectprocedure te volgen voor dit project. De provincie is verplicht om de ingediende projectvoorstellen in behandeling te nemen (Artikel 9c, lid 1, Elektriciteitswet 1998). De gemeente Bergeijk is om advies gevraagd over de projectvoorstellen. Het college heeft een adviserende rol over de ingediende projectvoorstellen. Gelet op impact van de voorstellen op de gemeente en de recente ontwikkelingen, legt het college het conceptadvies ter instemming aan de raad voor.

2.2 We adviseren de provincie om de voorstellen af te wijzen, de gemeente ruimte te geven om haar beleid te herijken en de regie bij de gemeente te laten.

Op 26 september jl. heeft de raad een motie aangenomen waarin het college, samengevat, opdracht heeft gekregen om het beleid te herijken en daarbij te kijken naar verschillende mogelijkheden voor energieopwekking, de haalbaarheid daarvan te onderzoeken en vooral bij de totstandkoming van dit nieuwe beleid een zorgvuldig participatieproces te voeren. Het advies ligt in het verlengde van deze motie. Immers op het moment dat de provincie medewerking verleent aan (één van) de projectvoorstellen, is daardoor de opdracht aan het college feitelijk achterhaald. Vandaar het advies

om de projectvoorstellen af te wijzen, de gemeente de ruimte te geven voor herijking van beleid en de regie op wind en zonneparken bij de gemeente te laten.

Kanttekeningen

1.1 De provincie is bevoegd gezag.

Zoals beschreven is de provincie bevoegd gezag. De provincie is verplicht om de twee ingediende projectvoorstellen in behandeling te nemen. Het college heeft een adviesrol om het gemeentelijke standpunt in te brengen, maar de provincie is niet gebonden aan het gemeentelijke advies. In afwijking van het gemeentelijk advies kan de provincie dus besluiten om medewerking te verlenen aan een of meerdere initiatieven voor een wind- en zonnepark.

Kanttekening hierbij is dat de gemeente ook een grote grondpositie in het gebied heeft en daarmee ook op deze (privaatrechtelijke) manier invloed kan uitoefenen.

1.2 Een van de initiatiefnemers heeft eerder al een juridisch traject gestart.

Na het beëindigen van het project heeft één van de initiatiefnemers een bezwaar ingediend op het stoppen van het project. De nog lopende procedure is op verzoek van de initiatiefnemer uitgesteld vanwege de betrokkenheid van de gemeente bij het provinciale proces. Dat betekent dat er sprake is van een mogelijk procesrisico.

Financiën

Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen.

Maatschappelijk verantwoord inkopen

Er is geen sprake van een inkoop/aanbesteding naar aanleiding van dit voorstel.

Communicatie

De brief met het gemeentelijk advies wordt verstuurd aan de provincie.

Uitvoering

Het advies wordt toegezonden aan de provincie. Daarnaast zullen we ook met de provincie in overleg gaan en blijven.

Bijlagen

1. Brief Advies inzake verzoeken om projectbesluit voor wind- en zonne-energie Bergeijk
2. Motie 26-09-2024: Herzien beleid Grootschalige zonne- en windenergie in Bergeijk
3. Procesevaluatie Grootschalige opwek gemeente Bergeijk d.d. 9 juli 2024
4. Toetsingskader van Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Advies Raadscommissie

GZ heeft in haar vergadering d.d. 10 oktober 2024 geadviseerd om het stuk door te geleiden naar de raadsvergadering van 5 november 2024.

Burgemeester en wethouders van Bergeijk,

A.J.M. Ewalds
Gemeentesecretaris

A. Callewaert – de Groot
Burgemeester